

te selvstendighet

medlem av, selv langt inn på ja-siden. Det finnes grenser for hvor mye kaos vi med vårt «oljefond» bør ta på oss ansvar for. Samtidig tror jeg vi hadde stått oss på å ta en fordomsfri debatt om vår nåværende

FOTO: SCANSTOCKPHOTO

siste ukene har jeg tenkt litt på hvordan den kulturelt sett liberale, politisk radikale og europeisk orienterte nasjonalisten Bjørnson ville reagert på vår tids strid rundt bruken av det gamle slagstedet. Jeg tviler på at han ville vært begeistret over alt han hadde sett dersom han reiste seg fra sitt gravsted på Vår Frelses gravlund i Oslo, hvor han ble stedd til hvile etter at han trakk sitt siste åndedrett i byen han elsket så høyt; Paris.

Tanken bak dagens EU var god, og – det innrømmer jeg uten problemer – unionen har i mangt vært en politisk suksess. Bortsett fra kineserne var det ingen som påførte menneskeheten verre lidelser i forrige århundre enn oss europeere, riktignok med japanerne halsende etter. Mens Maos redselsrevolusjoner tok livet av minst 50 millioner kinesere, bidro Europa med to verdenskriger på drøyt 20 år – hvorav den siste ble avsluttet av to atombomber. Erfaringene fikk framstående europeere til å meisle ut en plan for hvordan noe tilsvarende kunne unngås.

Konklusjonen var at tettere økonomisk samarbeid mellom både tapere og vinnere ville skape bånd som gjorde alle som grep til våpenmakt til tapere. Godt hjulpet av presset fra øst og delingen av Europa, som sikret enorme amerikanske overføringer med påfølgende aktiviteter som bidro til vekst, var dette en medisin som virket: Gamle erkefiender fant sammen, og ikke av dyp kjærlighet, så i det minste av fornuft. Mangt kan som kjent sies om fornuftsekteskap – men de ender sjelden i skilsmisse. I alle fall ikke dersom de inngås frivillig.

Man kan saktens diskutere hvorvidt Norge ville tjent på å ha vært medlem i unionen. Økonomisk er svaret nei – politisk kan det føres belegg for ulike konklusjoner, men én ting er udiskutabelt: Det noenlunde strømlinjeformede, forsutsigbare EU vi for snart 18 år siden sa nei til, er avløst av et uoversiktlig kaos så vel politisk som organisatorisk og økonomisk, som snart mangler både hode og hale. Det er derfor flere enn

nei-folk som synes det er like greit at det gikk som det gikk.

Europautredningen som kom denne uken konkluderer i to retninger: EØS-avtalen har vært en økonomisk suksess. Og en demokratisk katastrofe. Begge deler er riktig – og til en viss grad feil.

Det er riktig at EØS-avtalen har gitt norsk næringsliv adgang til de europeiske markedene. Slik sett kan man skrive bindtunge verk om dens velsignelser. Men ville ikke en frihandelsavtale gitt nøyaktig det samme? Her har vi en fasit: Sveits, landet som i en folkeavstemning sa nei til EØS. Sveits viser at det ikke er EØS i seg selv som er nøkkelen til Europas port, men en forpliktende avtale som begge parter tjener på. Så: Er det virkelig noen som tror at Norge, med de ressurser vi har som Europa trenger – og ikke minst; med vår lommebok som gjør oss til verdensdelens mest betalingsdyktige kunder, ville møtt stengte dører i EU dersom vi ikke hadde hatt EØS?

Dermed rører vi ved politikken: EØS er en husmannskontrakt som vi selv har viklet oss inn i, selv om den dårlig harmonerer både med vårt nyrike selvbylde og våre politiske tradisjoner – foruten at den dypest sett oppleves som et heft av EU. Snakk om vinnerlodd!

Dagens EU er det få som ønsker å se Norge som medlem av, selv langt inn på ja-siden. Det finnes grenser for hvor mye kaos vi med vårt «oljefond» bør ta på oss ansvar for. Samtidig tror jeg vi hadde stått oss på å ta en fordomsfri debatt om vår nåværende tilknytning. Det er ikke slik, som nei-siden iblant vel ivrig påstår, at det meste som kommer fra EU er av det vonde. Tvert imot – det meste kan de fleste stille seg bak, og mange av de strider som er utløst av ulike direktiver de siste årene, handler dypest sett om politisk uenighet som vi ville sett også med en annen tilknytningsform. Men EØS gjør debatten unødendig komplisert – og delvis tilslørende i forhold til de faktiske forhold. Som Sps tid-

ligere informasjonssjef Elisabeth Bakke, i dag fremragende akademiker ved Universitetet i Oslo med utviklingen av europeisk nasjonalisme som fag, sa da EU-debatten var på det mest intense: Å være motstander av norsk medlemskap kan også bety at man velger nøyaktig likt som EU – men ut fra egen vilje. Det likte partileder og nei-dronning Anne Enger Lahnstein dårlig at informasjonssjefen uttrykte. Men Bakke hadde rett. Selvfølgelig.

I dag er viljen bundet. Europa er et kaos av integrering på ulike nivåer. Noen er innenfor her, andre der, og bare enkelte er innenfor alt. Og blant de sistnevnte finner vi ikke så rent få som skulle ønske de var et godt stykke på utsiden ... De nyansene dette speiler ser vi lite til i den norske debatten. Her er man bastant for – eller like ihuga imot. Og kanskje trenger vi ingen nærmere debatt, heller. Vi har alt – som av penger kan kjøpes. Men det er snart også alt vi har. Selvstendigheten har vi iallfall tapt.